

Riolo gegn Ítalíu
Dómur frá 17. júlí 2008
Mál nr. 42211/07
10. gr. Tjáningarfrelsi
Meiðyrði. Stjórnámálamenn.

1. Málsatvik

Kærandi, Claudio Riolo, er ítalskur ríkisborgari, fæddur 1951 og stundar rannsóknir í stjórn málafræði í háskólanum í Palermo. Kæran laut að því að kærandi var dæmdur fyrir meiðyrði eftir að grein sem hann skrifaði birtist í ítalska blaðinu *Narcomafie* í nóvember 1994. Greinin bar titilinn „*Maftan og lögin. Palermo: héraðið gegn sjálfu sér í Falcone réttarhöldunum. Hið furðulega mál herra Musotto og herra Hyde*“. Í greininni gagnrýndi kærandi háttsemi Musotto, lögmanns og forseta héraðsráðs Palermo. Musotto var einnig verjandi eins sakbornings í sakamáli í tengslum við morð á Giovanni Falcone, dómara sem hafði tekið þátt í baráttunni gegn mafiunni. Í greininni var gagnrýnt að Musotto væri í senn verjandi sakbornings í málinu og fulltrúi héraðsráðs Palermo.

Musotto höfðaði meiðyrðamál gegn kæranda í apríl 1995 og krafðist skaðabóta. Í maí sama ár var greinin endurbirt í *Narcomafie* og í fréttablaði dreifðu á landsvísu, *Il Manifesto*. Greinin var undirrituð af kæranda og 28 öðrum mönnum, m.a. stjórnámálamönnum, fulltrúum félagasamtaka, lögfræðingum og blaðamönnum. Í mars 2000 komst héraðsdómstóll í Palermo að þeirri niðurstöðu að kærandi skyldi greiða Musotto um 36.150 evrur í miskabætur, 5.164 evrur í bætur fyrir fjárhagslegt tjón og greiða 3.300 evrur í málskostnað. Niðurstaða dómstólsins var að kærandi hefði beint persónulegri árás að Musotto og að venjulegur lesandi myndi álykta sem svo eftir að hafa lesið greinina að Musotta styddi hagsmunir mafiunnar og slík hagsmunatengsl hefðu áhrif á störf hans sem stjórnámálamanns og lögmanns. Kærandi áfrýjaði til áfrýjunardómstóls Palermo en án árangurs. Áfrýjunardómstóllinn lagði áherslu á það í niðurstöðu sinni að sumir hlutar greinarinnar, þar á meðal fyrirsögnin og einnig málsgrein sem lýsti Musotto sem „klunnalegri eftirhermu Silvio Berlusconi“ færu út fyrir mörk leyfilegrar gagnrýni á Musotto. Áfrýjunardómstóllinn komst að þeirri niðurstöðu að greinin væri meiðandi og hefði að geyma alvarlegar dylgjur sem skorti hlutlægan grundvöll fyrir. Þá taldi dómstóllinn að birting greinarinnar síðar á landsvísu hefði verið til þess fallin að meiða æru Musottos enn frekar.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kvörtun kæranda laut að því að með dómi í máli kæranda hefði verið brotið gegn tjáningarfrelsi hans samkvæmt 10. gr. sáttmálans.

Niðurstaða

Dómstóllinn leit til þess að aðstæðna sem ríktu þegar kærandi ritaði greinina. Dómstóllinn tók fram að það væri ekki hans hlutverk að meta hvort þau störf sem Musotto hefði tekið að sér hefðu verið ósamþýðanleg. Það væri engu að síður staðreynd að slíkar aðstæður væru til þess fallnar að skapa vafa um hversu skynsamlegar ákvarðanir háttsettur stjórnámálamaður í héraðinu hefði tekið í tengslum við réttarhöld sem varðaði alvarlegt afbrot. Grein kæranda var þannig hluti af samfélagslegri umræðu um málefni sem varðaði almenning. Þessu til stuðnings höfðu ýmsar greinar frá því í september 1994 fjallað um hið tvöfalda hlutverk Musottos. Musotto var stjórnámálamaður, þegar atburðir þessir áttu sér stað og gegndi lykilhlutverki í stjórn héraðsins. Hann mátti því búast við því að athafnir hans sættu gaumgæfilegri skoðun fjölmiðla. Ennfremur vissi hann, eða mátti vita, að með því að halda áfram störfum sínum sem verjandi eins sakbornings í umfangsmiklu sakamáli gegn meðlimum mafiunnar þar sem hagsmunir héraðsstjórnarinnar voru m.a. til skoðunar gæti hann gefið tilefni til beittar gagnrýni. Það leiddi þó ekki til þess að Musotto missti réttinn til að vera talinn saklaus þar til sekt væri sönnuð og að þurfa ekki að þola ásanir sem ættu sér enga stoð.

Eftir að hafa skoðað efni greinarinnar komst dómstóllinn að þeirri niðurstöðu að þar væri hvergi á beinan hátt gefið til kynna að Musotto hefði framið afbrot eða hefði verndað hagsmuni mafiunnar. Dómstóllinn taldi að yfirlýsingarnar í greininni gætu ekki verið túlkaðar sem svo að Musotto hefði viljandi tengt sig við mafiuna. Fremur hefði kærandi tjáð þá skoðun sína að fulltrúi héraðsstjórnarinnar gæti orðið fyrir áhrifum, a.m.k. að einhverju marki, vegna hagsmuna kjósenda hans. Þessi skoðun færi ekki út fyrir mörk tjáningarfrelsis í lýðræðislegu þjóðfélagi. Í tengslum við þá hluta greinarinnar sem teldust vera kaldhæðnislegir minnti dómstóllinn á að blaðamenn hafa visst frelsi til að vera ögrandi. Ennfremur hefðu yfirlýsingar í greininni ekki náð því að vera móðganir og ekki væri hægt að segja að þær væru ónauðsynlega eða óréttlæt看lega særandi heldur hefðu fremur tengst þeim aðstæðum sem kærandi var að segja frá. Þá benti dómstóllinn á að megin staðreyndirnar í málinu hefðu ekki verið vefngdar.

Dómstóllinn komst að þeirri niðurstöðu að greinin hefði ekki verið ónauðsynleg eða óréttlæt看leg persónuleg árás á Musotto. Að lokum benti dómstóllinn á að þær fjárhæðir sem kærandi var dæmdur til greiða í ljósi fjárhags hans væru til þess fallnar að letja hann til að upplýsa almenning um málefni sem varða almannahag.

Dómstóllinn komst einróma að þeirri niðurstöðu að með sakfellingu kæranda hefði ekki verið gætt meðalhófs og hún hefði ekki verið nauðsynleg í lýðræðislegu þjóðfélagi. Því hefði verið brotið gegn 10. gr. sáttmálans.

Kæranda var í samræmi við 41. gr. sáttmálans dæmdar 60.000 evrur í skaðabætur og 12.000 evrur í málskostnað.